

Vlag!

Nr 12, voorjaar 2013

Voortzetting van Vexilla Nostra (1966) Vlaggenlijn (1998)

Periodiek van het Vlaggenmuseum Nederland, Vlaggenparade Rotterdam en de
Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde (NVV)

**4-10 augustus
2013 25ste
Internationale
Congres voor
Vlaggenkunde
25th
International
Congress of
Vexillology**

Rotterdam



inhoud

- 2 World Ports Classic
- 4 Tien jaar Voedselbank
- 6 Wereldvlaggencongres nadert
- 8 Einde van de Tweede Wereldoorlog herdacht
- 10 Gemeentevlag van Leudal
- 12 Gemeentevlag van Maasgouw
- 14 Gemeentevlag van Roermond
- 16 In memoriam mw B.J. Sierksma-Zeeff
- 16 Strijken of neerhalen, that's the question
- 17 Hijsen of niet?
- 18 Servië, modernisering van wapen en vlag
- 18 Dordrecht, Gouda en Hoorn; drie dezelfde
- 19 Alleen juiste kleuren toegestaan in Swaziland
- 20 Willem van Ham: Kijken in traditie
- 22 São Tomé en Príncipe
- 22 Libië
- 24 Met vlag en wimpel: tentoonstelling in het Maritiem Museum
- 26 Met de Franse slag; Staatsiefoto Hollandse met vreemde vlag
- 27 Rotterdamse Week van het Onderwijs
- 28 Jaarverslag 2012 Vlaggenparade
- 29 Afscheid van Martin Thurmer
- 30 Uit de media
- 31 Colofon



Dit nummer van VLAG! is grotendeels geschreven in de donkere wintermaanden. Het is de periode waarin er minder activiteiten op de Vlaggenparade plaatsvinden dan in de rest van het jaar. Maar juist in de winter verlichten de vlaggenmasten in de Vlaggenparade met hun lampen-in-top de Boompjesboulevard op een unieke manier. Alle 193 vlaggen van de leden van de Verenigde Naties, de banieren van projecten van de Stichting De Verre Bergen en een aantal Rotterdamse vlaggen zijn verlicht zodat de in totaal 225 vlaggen 's nachts kunnen blijven hangen. Hoe belangrijk dat is bleek de afgelopen maanden weer: er vond een hele reeks vlaggenuitingen plaats waarvan in dit nummer van VLAG! verslag wordt gedaan, zoals 10 jaar Voedselbank, de herdenking van het einde van de Tweede Wereldoorlog en de Rotterdamse Week van het Onderwijs. Plaats genoeg aan al die vlaggenmasten nu per 1 januari jl. van de sponsors met hun vlaggen afscheid is genomen en de Stichting De Verre Bergen de basis-exploitatiekosten van de Parade voor haar rekening neemt.

In het vlaggenkundig deel besteden we aandacht aan de vlaggen van drie nieuwe gemeenten in Midden-Limburg. Wapen- en vlaggenkundige Willem van Ham zetten we in de schijnwerpers door middel van een interview. En buitenlands nieuws komt deze keer uit Servië, Swaziland, São Tomé en Príncipe en Libië. Verder aan te treffen in dit nummer is een artikel van Bert Aben over de juiste terminologie voor het naar beneden halen van een vlag en van Theun Okkerse over drie Hollandse steden met dezelfde vlag en over (on)juiste hijspraktijken voor de Franse vlag, die tot verwarring met ons rood-wit-blauw kunnen leiden. Voorts wijst de redactie op een artikel van Judith Freijser van het Maritiem Museum Rotterdam, waar deze zomer een speciale tentoonstelling over maritieme feestvlaggen zal worden gehouden. Voor deelnemers aan het 25ste Wereldvlaggencongres (ICV 25) is deze expositie gratis toegankelijk tijdens een speciaal evenement in augustus. Dit is het laatste nummer voordat dit congres in Rotterdam van 4 tot en met 10 augustus van dit jaar zal plaatsvinden. Vandaar nog even volop nieuws over het congres in dit nummer. Nederlandse vlagenthousiastelingen: meld u hiervoor aan en neem deel!

World Ports Classic

Wie herinnert zich niet de majestueuze invulling van de Vlaggenparade tijdens de start van de Tour de France in 2010 in Rotterdam: alle renners waren met hun foto afgebeeld op gele banieren in de Vlaggenparade.

Het was een uniek voorbeeld van de mogelijkheden die de Vlaggenparade biedt om aandacht te besteden aan grote lokale, regionale, nationale of internationale evenementen. De zee van gele Tour-banieren haalde zelfs het CNN-nieuws en de directie van de Tour was sprakeloos over deze manifestatie. Zoiets wordt niet snel geëvenaard.

Toch laat Rotterdam het er niet bij zitten: als spin-off van genoemde Tour-start werd een wielerevenement georganiseerd dat jaarlijks herhaald gaat worden. Daar waar Londen na de Grand Départ in 2008 vooral meer inwoners op de fiets wilde krijgen, spraken B.enW. van Rotterdam de voorkeur uit om - als gastheer voor de proloog van het grootste wielerevenement ter wereld in 2010 - een nieuw evenement aan het spektakel over te houden: liefst een "koers" met een vaste plaats op de internationale wielerkalender. Het werd de World Ports Classic die in 2012 voor de eerste keer werd verreden: een wielervedstrijd van Rotterdam naar Antwerpen en terug. Enige sponsors vonden het interessant om zich via 20 vlaggen op de Boompjes - waar de finish was - te manifesteren. Wellicht is deze wijze van aan de weg timmeren als sponsor zo goed bevallen dat ze in 2013 met meer gehuurde masten terug komen.



De Vlaggenparade en 10 jaar Voedselbank



Dat was nog niet eerder vertoond op de Vlaggenparade Rotterdam: muziek en dansende mensen tussen de vlaggenmasten.

Maar zelfs daarvoor leent de Vlaggenparade zich zoals bleek bij de viering van het 10-jarig bestaan van het instituut Voedselbank op 26 oktober 2012.

Dankzij de hulp van de Stichting De Verre Bergen kon op niet mis te verstane wijze aandacht worden gegeven aan dit jubileum: in de hoge mast van de Parade werd een speciaal ontworpen 10-jaar Voedselbank-vlag gehesen door de Rotterdamse wethouder Marco Florijn waarna tien vrijwilligers van de Voedselbank een tiental grote, hel oranje gekleurde banieren hesen. Onderwijl werd een bekend lied van Voedselbankambassadeur René Froger ten gehore gebracht dat niet alleen luidkeels door de omstanders en vlaghijsers werd meezongen, maar het leidde ook tot dansende mensen tussen de vlaggenmasten. De stemming zat er opperbest in en dat gaf ook wat warmte op deze frisse, maar gelukkig droge eerste koude herfst dag.

Er is op de Vlaggenparade al veel gebeurd maar dansen was er tot nog toe niet bij.

“Iedereen aan tafel”

Tijdens het jubileumjaar van de Voedselbank Nederland werd aandacht besteed aan de opkomst en groei van dit nationaal instituut dat in de afgelopen tien jaar is uitgegroeid tot maar liefst 135 lokale Voedselbanken waarin 6.200 vrijwilligers wekelijks zorgdragen dat zo'n 35.000 gezinnen een steuntje in de rug krijgen via 500 ton te verdelen voedsel. In het “rijke” Nederland is daarmee een gevoelige verborgen zenuw bloot komen te liggen: de omvang van de veelal verborgen armoede wordt hierdoor pijnlijk duidelijk. Bovendien heeft de Voedselbank in die tien jaren de verspilling van voedsel op de agenda kunnen zetten. De jubileumslogan “Iedereen aan tafel” geldt voor de klanten van de Voedselbank maar ook voor de leveranciers, producenten, overheden, politiek, zorgsector en alle vrijwilligers.

De inhoud van de pakketten wordt voor het grootste deel geleverd door leveranciers en producenten in de voedingsmiddelenindustrie en de grootwinkelbedrijven. Samen met de Voedselbank draagt het bedrijfsleven zo een belangrijk steentje bij aan het explosief groeiende probleem rond armoede in ons land. Al het werk wordt gedaan door vrijwilligers; er wordt niets betaald voor het voedsel en het wordt gratis verstrekt. Er is geen

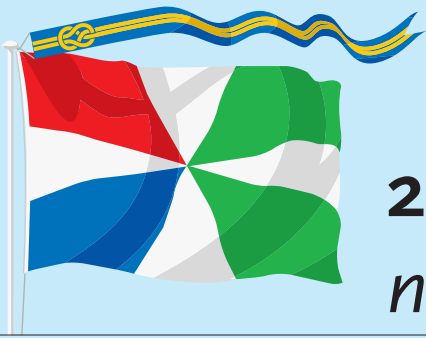
subsidie: giften van particulieren en organisaties moeten de bedrijfsvoering gaande houden. Voordat hij de jubileumvlag hees hield de Rotterdamse wethouder Marco Florijn (Werk, Inkomen en Zorg) een toespraak waarin hij aangaf dat het eigenlijk diep droevig is dit jubileum te moeten vieren. Hij werd ingeleid door Vlaggenparademedewerkster Eveline Brugghe (zie foto).

Voedselbankoprichtster Clara Sies kreeg daarna gelegenheid – mede namens haar man als mede-oprichter van de stichting – te wijzen op de noodzaak van haar werk: “we zouden onszelf liever opheffen maar helaas kan dat niet”. Ze bedankte de vele vrijwilligers waarvan een tiental vervolgens de fraaie banieren in de Vlaggenparade hees: een indrukwekkend moment dat overging in genoemde “jubileumdans” (foto midden).

Na het vlaghijsen werd – in aanwezigheid van René Froger – het eerste exemplaar van een jubileumboek gepresenteerd dat met steun van uitgeverij Trichis tot stand is gekomen.

En weer is de Vlaggenparade een belangrijk instrument gebleken bij het aan een groot publiek tonen van in dit geval een jubileum. Dank aan de Stichting De Verre Bergen die dit mogelijk maakte.





25ste Wereldvlaggencongres *nadert met rasse schreden*

De Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde, de Stichting Vlaggenparade Rotterdam en de Stichting Vlaggenmuseum Nederland zijn erin geslaagd het 25ste International Congress of Vexillology in augustus 2013 in Rotterdam plaats te laten vinden. Iedere twee jaar wordt dit Wereldvlaggencongres gehouden onder auspiciën van de Fédération Internationale des Associations Vexillologiques (FIAV), een overkoepeling van een zestigtal vlaggenkundige verenigingen in de hele wereld.

Door Hans Horsting

Veel werk

De FIAV is een federatie die iedere twee jaren de organisatie van het congres geheel in handen legt van een lid in het land waar het congres wordt gehouden. In 2007 was tijdens het congres in Berlijn al voorzichtig gesondeerd of Nederland/Rotterdam in 2013 wellicht een kans zou maken. Tijdens het congres in 2009 in Yokohama hebben genoemde drie Nederlandse FIAV-leden, met hulp van Rotterdam Marketing, een zeer professionele "bid" uitgebracht teneinde de deelnemers aan dat congres gunstig te stemmen om voor het 2013-congres Rotterdam te verkiezen en te voorkomen dat een van de andere kandidaten er met de buit vandoor zou gaan. En dat is gelukt: Rotterdam kreeg het 25ste congres van 4 t/m 10 augustus 2013 toegewezen. Dat was schrikken want het betekende dat er – met alleen maar vrijwilligers – een hele congresorganisatie moest worden opgebouwd. Vrijwilligers, omdat de FIAV zelf geen middelen heeft om congressen te orga-

niseren: de FIAV-leden die zo'n congres willen organiseren dienen dat geheel zelf te doen inclusief de financiering, terwijl tegelijkertijd aan allerlei protocollaire FIAV-regels en gebruiken moet worden voldaan.

Teneinde tijdens het 24ste congres in 2011 in Washington goed beslagen ten ijs te komen is o.a. een aparte congresstichting opgericht, een website gemaakt, een aantrekkelijk programma opgesteld (met daarin maar liefst 35 lezingen in Engels Congrescentrum), een begroting gemaakt en een congres-deelnemersprijs vastgesteld. De website is in Washington aan alle deelnemers op een usb-stick uitgereikt en inmiddels kunnen vlaggenkundigen en geïnteresseerden uit de hele wereld inschrijven voor dit congres en dat gebeurt ook.

Programma

Behalve voor de lezingen komen veel deelnemers aan het congres ook voor de bijzondere excursies en tevens om elkaar – soms met partner – weer te ontmoeten. Voor de partners is een heel aantrekkelijk excursieprogramma opgesteld naar Delft (o.a. De Porceleynse Fles, de Oude en de Nieuwe Kerk) en naar de molens van Kinderdijk en een aantal speciale elementen van Gouda (Kaasmuseum etc.). De congresdeelnemers en hun partners gaan als gasten van het Rotterdamse gemeentebestuur naar een stadshuisontvangst en het Havenbedrijf Rotterdam N.V. biedt een havenrondvaart aan. Ook staat een bezoek aan het Vredespaleis op het programma. De fijnproevers onder de vexillologen zullen vooral genieten van de expositie van heel oude vlag-



De 'pin' die alle congresdeelnemers uitgereikt krijgen.



< Een fantastische groep congressvrijwilligers werd bijgepraat door Hans Horsting; daarna werden de taken verdeeld. Zij staan garant voor een geweldige ontvangst en het begeleiden van de congressangere.



Document titled 'Welcome to Rotterdam' with text about the congress and a photo of a man in a suit.

Table with columns for 'Congress officials', 'Schedule of events', and 'Excursions'. It lists names, dates, and locations for various activities.

Document titled 'The ICV 25th congress flag' with text and a map of Rotterdam showing the congress location.

Document titled 'Excursions' with text and photos of various locations in Rotterdam and the Netherlands.

Document titled 'Where to...' with a map of Rotterdam and various icons indicating locations and services.

Document titled 'Welcome Card' with a grid of flags and a large stylized logo at the bottom.

< Het congresboekje is al voorbereid, kleine wijzigingen kunnen nog worden aangebracht. Een lezingenprogramma wordt op een later tijdstip vastgesteld.

gen uit het voormalige Nederlands-Indië: vlaggen van allerlei vroegere vorstendommen. En in het Maritiem Museum Rotterdam wordt een spectaculaire tentoonstelling gewijd aan zeer oude, handbeschilderde vlaggen waarop fraaie afbeeldingen zijn aangebracht. (Zie artikel op pagina 22.)

Het congres wordt afgesloten in de Laurenskerk in Rotterdam met het traditionele slotdiner waarna op de zaterdag nog een excursie naar het Nederlands Scheepvaart Museum in Amsterdam wordt gehouden. Een ander vergt veel van een kleine groep harde werkers die verwachten dat er veel deelnemers op deze zeer aantrekkelijke 'vlaggenweek' zullen afkomen.

Wie deel wil nemen aan dit zeer bijzondere (jubileum)congres schrijft in via het registratieformulier dat op www.nfc2013.com is te vinden. Meer informatie is te krijgen bij H.H.Horsting, e-mail: horsting@commop.demon.nl of via www.nfc2013.com

Sponsors

Een aantal sponsors zorgt inmiddels dat de voorbereidingskosten kunnen worden betaald: Bakker Accountants, Click & Woww, Engels Congrescentrum, Faber Vlaggen, Formenta-Wego Vlaggenmasten, Gemeentebestuur Rotterdam, Havenbedrijf Rotterdam N.V., Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde, Shipmate Vlaggen, Stichting Vlaggenparade Rotterdam, G.Ph.Verhagen Stichting. Reeds nu: dank aan hen!



“Op de boot naar Nederland, zomer 1946, vroeg ik mijn ouders in wat voor kamp we in Nederland terecht zouden komen.

We gingen naar Utrecht, naar het huis van mijn grootvader. Maar wat voor kamp was er dan? Mij werd verteld dat er geen kamp meer zou zijn maar dat snapte ik als jongetje niet. Er moest toch een afgebakende ruimte zijn. Utrecht was ingedeeld in wijken vertelden mijn ouders en wij gingen in een wijk wonen. Goed, dacht ik: ze noemen een kamp daar een wijk. Aangekomen ging ik op stap om de omheining van de wijk te zoeken. Die was er niet! Dat was dus vrijheid en er waren geen Japanners of permuda's maar burgers, medeburgers. Die kun je in de democratische

Einde Tweede Wereldoorlog herdacht



maatschappij vertrouwen. Er was geen ruimte meer voor angst. Dat was dus vrede!”

15 augustus 2012. Aan het woord is prof.dr. A.C. Zijdeveld, emeritus hoogleraar Erasmus Universiteit Rotterdam en gastspreker bij de derde herdenking van het einde van de Tweede Wereldoorlog op de Vlaggenparade Rotterdam. Gedurende die oorlog streken op het noordelijk halfrond de Duitse en Italiaanse legers om de hegemonie en op het zuidelijk halfrond waren het de Japanners. De geallieerde mogendheden gingen de strijd aan.

Nederland viert sedert 1945 op 5 mei de bevrijding van het Duitse juk. Japan weigerde de strijd op te geven. Pas na de tweede

atoombom capituleerde Japan, op 15 augustus 1945. Toen pas was voor het gehele Koninkrijk der Nederlanden de bevrijding een feit. Het einde van de Tweede Wereldoorlog wordt nationaal steeds in Den Haag herdacht. Dankzij het initiatief van de Stichting Gastdocenten WOII, de Vlaggenparade en de burgemeester van Rotterdam wordt nu telkenjare op 15 augustus op de Vlaggenparade het einde van de voor zovelen traumatische oorlogsperiode herdacht. Onder een stralende zon vond ook nu weer een indrukwekkende plechtigheid plaats. Met Eveline Brugghe namens de Vlaggenparade als ceremoniemeester (“een bijeenkomst als deze is zo belangrijk voor de verwerking van trauma’s”) kregen burgemeester ing. A. Aboutaleb en

professor Zijdeveld het woord, waarna de Nederlandse en de Verenigde Naties vlag werden gehesen. Een hoornblazer van het Korps Mariniers zorgde voor de taptoe waarna twee minuten stilte in acht werden genomen. Tenslotte zong de heer H. Groenenboom het Wilhelmus. De burgemeester sprak de hoop uit dat de aanvankelijk lakse houding in Nederland rond de officiële herdenking van 15 augustus wordt omgezet in een warme, begripvolle en solidaire opstelling van allen, jong en oud.

De nieuwe gemeente Leudal:

Drie Hornse hoorns in de vlag

In Midden-Limburg gaan de gemeenten Haelen, Heythuysen, Hunsel en Roggel & Neer sinds 2007 gezamenlijk onder de naam Leudal als één gemeente door het leven. En dat terwijl in 1991 hier al op grote schaal gemeentelijk was heringedeeld.

Door Marcel van Westerhoven



Voor 1991 bestonden in dit gebied nog acht gemeenten. Haelen en Horn gingen vanaf toen samen verder als Haelen; Baexem, Grathem en Heythuysen als Heythuysen; en Neer en Roggel als Roggel & Neer. Al deze gemeenten voerden officiële wapens en vlaggen. Eerder waren in 1942 de gemeenten Buggenum en Nunhem opgegaan in Haelen en de gemeenten Ittervoort en Neeritter in Hunsel. Alleen Buggenum en Neeritter hadden een gemeentewapen.

De naam van de nieuwe gemeente komt van het centraal in het grondgebied gelegen natuurgebied Leudal, genoemd naar de Leubeek die er doorheen stroomt. Eind 2008 heeft deze nieuwe gemeente een wapen gekregen en een vlag aangenomen,

die nauw met elkaar samenhangen.

Het wapen

Bij Koninklijk Besluit nr. 08.003419 is de gemeente Leudal op 1 december 2008 een wapen verleend met de volgende beschrijving:

“In goud drie hoorns van keel; in een schildhoofd van azuur een liggende

abdissenstaf van goud met sluijer van zilver, de kromming naar beneden gericht. Het schild gedekt met een gouden kroon van vijf bladeren”.

Het wapen is ontworpen door René Vroomen van de Commissie Heraldiek van het Limburgs Genootschap voor Oudheidkunde en Geschiedenis (LGOG).

In het gebied van de gemeente Leudal waren voor 1800 het Graafschap Horne, behorende tot het Prinsbisdom Luik, en het Abdijvorstendom (Rijksabdij) Thorn, geregeerd door vorstin-abdissen, de belangrijkste bestuurlijke eenheden. Het wapen van Horne is sprekend: drie rode hoorns op goud. Dit motief vormt de hoofdmoot van het wapen. Vele gemeenten die tot het Graafschap behoorden of waar het

geslacht Van Horne bezittingen had, voerden de hoorns in hun wapens. Binnen het huidige Leudal waren dit Horn zelf, Haelen, Buggenum, Roggel, Neer, Heythuysen, Hunsel en Neeritter. Nunhem en Kelpen-Oler (dorp in de oude gemeente Grathem) worden ook op deze wijze met de hoorns vertegenwoordigd. De Rijksabdij Thorn wordt gesymboliseerd door de kromstaf met sluijer, teken van een kloosteroverste, in dit geval de vorstin-abdis. Als zodanig stond deze ook in het gemeentewapen van Heythuysen van na de gemeentelijke herindeling van 1991. De kromstaf stond daarin voor Baexem en Grathem, die tot Thorn behoorden. Tegelijk representeert de kromstaf de drie andere Thornse dorpen binnen de gemeente: Ell, Haler en Ittervoort (voorheen gemeente Hunsel).

In het oorspronkelijke ontwerp van Vroomen stond een zwaard als symbool van de hoge rechtspraak (halsrecht) die Thorn als onafhankelijk vorstendom mocht uitoefenen. De Hoge Raad van Adel vond dat niet passend omdat het bestuurscentrum Thorn niet in de gemeente ligt.

De vijfbladige kroon duidt op de status van het Graafschap Horne. (1)

De vlag

Bij raadsbesluit heeft de gemeente Leudal op 9 december 2008 een vlag aangenomen met de volgende beschrijving:

“In geel drie rode hoorns, met op 1/8 van de lengte van de vlag een blauwe baan, waarvan de lengte gelijk is aan 2/8 van de hoogte van de vlag.”

Ook de vlag is een ontwerp van René Vroomen van de LGOG. De rode hoorns op geel van Horne vormen daarin net als in het wapen het hoofdmotief. De kleur blauw komt uit het schildhoofd. De blauwe baan verbeeldt de Leubeek, naamgever van de nieuwe gemeente en verbindend geografisch kenmerk.



Haelen na 1991



Haelen tot 1991



Horn



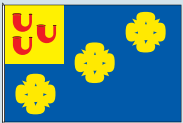
Heythuysen na 1991



Baexem



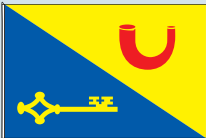
Grathem



Heythuysen tot 1991



Hunsel



Roggel & Neer



Roggel



Neer

De oude vlaggen

Zoals altijd volgt hier afsluitend een overzicht van de vlaggen van de opgeheven gemeenten. De hoorns van Horne waren daarin prominent aanwezig.

De gemeente **Haelen** van na de gemeentelijke herindeling van 1991 had een vlag van vier banen van geel en rood in de verhouding 4:2:1:1, met in de broektop drie rode hoorns. Horn en Haelen vormden de kern van het Graafschap Horne, dus de hoorns waren in deze vlag zeer op hun plaats. De vlag moet verder zo worden gelezen: de gele baan boven met de hoorns is Horn, de onderhelft is Haelen, waarbinnen de brede rode baan Haelen zelf is en de smalle gele en rode banen de in 1942 in Haelen opgegane gemeenten Buggenum en Nunhem. (2)

Voor 1991 voerde Haelen een vlag in twee banen geel en rood met over alles heen 3 hoorns in een cirkel geplaatst, rood op het geel en wit op het rood. De kleuren kwamen uit het gemeentewapen. De drie hoorns stonden voor het Graafschap Horne en –door ze in een cirkel te plaatsen– voor de drie-eenheid Haelen-Buggenum-Nunhem. (3)

Een gele vlag met drie rode hoorns met wit beslag was de vlag van de gemeente **Horn**. Als centrum van het gelijknamige Graafschap was dit niet meer dan logisch. (4),(5)

De vlag van de gemeente **Heythuysen** van na de fusie van 1991 had een gele broeking met een rode abdisstaf en een blauwe vlucht met een gele driehoek over de hele lengte, waarop een rode hoorn. De kleuren en symbolen kwamen uit het wapen. De abdisstaf stond voor de rijksabdij Thorn en daarmee voor Baexem en Grathem, de hoorn voor Heythuysen in het Graafschap Horne. De driehoek moest uitdrukken dat het om drie voormalige gemeenten ging die samenwerkten aan een nieuwe toekomst. (6)

De vlag van **Baexem** was groen met twee witte golvende banen. Dit was het sprekende hoofdmotief uit het gemeentewapen: Baexem betekent “dorp aan de beek”. (7),(8)

Grathem voerde een blauwe vlag met een in drieën gedeelde gaffel, aan de broekzijde geel, aan de bovenzijde wit en aan de onderzijde rood. Alle kleuren uit het gemeentewapen waren in de vlag terecht gekomen. De gaffel stond voor een pallium, het waardigheidsteken van een aartsbisschop, en symboliseerde Sint-Severinus uit het wapen, die bisschop van Keulen was. (9)

De vlag van **Heythuysen** van voor 1991 was blauw met drie gele rozen volgens de vluchtdiagonaal en een geel broektopvierkant met drie rode hoorns. Rozen en hoorns (Graafschap Horne) kwamen uit het gemeentewapen. (10)

Hunsel gebruikte een gele vlag met over het midden drie rode banen, over alles heen een zwarte dubbele adelaar, in de broektop vergezeld van een rode hoorn. De drie velden uit het gemeentewapen waren zo ineengeschoven. De adelaar stond voor de Rijksabdij Thorn, waar Ittervoort, Haler en Ell toe behoorden, en voor de Rijksheerlijkheid Kessenich, waar Hunsel onderdeel van uitmaakte. De rode banen op geel en de rode hoorn, stonden respectievelijk voor het Graafschap Loon en de Graven van Horne. Neeritter was historisch

met zowel Loon als de Van Hornes verbonden. (11),(12)

De vlag van **Roggel & Neer** was gedeeld volgens de broekdiagonaal van blauw en geel, op het blauw een gele liggende sleutel en op het geel een rode hoorn. De kleuren en symbolen komen uit het wapen: de sleutel voor Sint-Pieter, patroon van Roggel, en de hoorn van het Graafschap Horne voor Neer en ook Roggel. De schuindeling wijst op de kerkpatroon van Neer, Sint-Maarten, en was ook in de oude vlag van Neer te zien. (13)

Roggel had een vlag in twee banen wit en rood, over alles heen een blauw gezoomd geel Scandinavisch kruis, in de broektop een rode sleutel met een greep in de vorm van een hoefijzer, in de broekhoek een witte hoorn. Blauw, geel en de sleutel voor Sint-Pieter kwamen uit het gemeentewapen. Het hoefijzer als sleutelgreep duidde op het agrarisch karakter. Rood, geel en wit en de hoorn sloegen op het Graafschap Horne. Het kruis wees op het christendom. (14),(15)

De vlag van **Neer** was golvend gedeeld volgens de vluchtdiagonaal van rood en geel met een smalle vluchtbaan van het een in het ander. De golven sloegen op de Neerbeek, de schuindeling op zijn stroomrichting en op de kerkpatroon, Sint-Maarten. De kleuren waren die van het Graafschap Horne. (16)

Bronnen

- (1) Hoge Raad van Adel, *Jaarverslag 2008*, p. 17-18, 's-Gravenhage 2008
- (2) *Vexilla Nostra* jaargang 28, nr. 188, september/oktober 1993, p. 99
- (3) *Vexilla Nostra* jaargang 17, nr. 121, juli/augustus 1982, p. 65
- (4) *Vexilla Nostra* jaargang 7, nr. 50, Limburg, 1972, p. 3
- (5) *Vexilla Nostra* jaargang 18, nr. 126/7, mei-augustus 1983, p. 41
- (6) *Vexilla Nostra* jaargang 28, nr. 188, september/oktober 1993, p. 104
- (7) *Vexilla Nostra* jaargang 17, nr. 121, juli/augustus 1982, p. 63
- (8) *Vexilla Nostra* jaargang 22, nr. 151, juli/augustus 1987, p. 78
- (9) *Vexilla Nostra* jaargang 18, nr. 129, november/december 1983, p. 83
- (10) *Vexilla Nostra* jaargang 18, nr. 129, november/december 1983, p. 97
- (11) *Vexilla Nostra* jaargang 17, nr. 118, januari/februari 1982, p. 16
- (12) *Vexilla Nostra* jaargang 17, nr. 121, juli/augustus 1982, p. 62
- (13) *Vexilla Nostra* jaargang 28, nr. 188, september/oktober 1993, p. 98
- (14) *Vexilla Nostra* jaargang 16, nr. 114, mei/juni 1981, p. 54
- (15) *Vexilla Nostra* jaargang 19, nr. 133, juli/augustus 1984, p. 70
- (16) *Vexilla Nostra* jaargang 17, nr. 122, juli/augustus 1982, p. 85

Zwaard en abdissenstaf langs de Maas

De vlag van de nieuwe gemeente Maasgouw

In Midden-Limburg is op 1 januari 2007 de nieuwe gemeente Maasgouw ontstaan uit de gemeenten Heel, Maasbracht en Thorn.

Door Marcel van Westerhoven

Zestien jaar eerder, in 1991, had er al een grootscheepse herindeling in Midden-Limburg plaatsgevonden. Daarbij werd uit de gemeenten Beegden, Heel & Panheel en Wessem de nieuwe

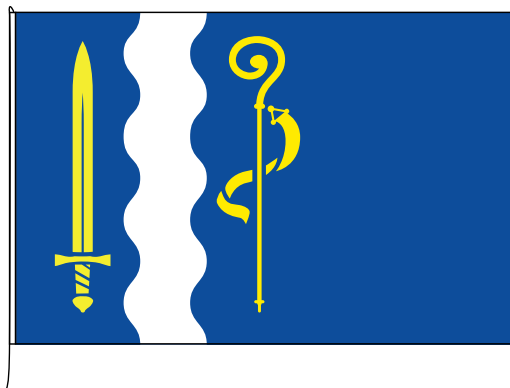
van een geestelijk instituut (abdissenstaf, met de typische sluyer) verbeelden: de abdij Thorn, tot en met de achttiende eeuw een rijksvorstendom onder leiding van een vorstin-abdis. Het centrum van dit vorstendom, het witte stadje Thorn, ligt immers in de nieuwe gemeente. Naast het zwaard staat ook de vijfbladige kroon waarmee het wapen is gedekt voor de rijksonmiddellijke status die het vorstendom had. Het zwaard moet ook staan voor de term 'gouw' als bestuurlijke eenheid.

De Hoge Raad van Adel was het niet eens met een eerste ontwerp van René Vroomen van de Heraldische Commissie van het Limburgs Genootschap voor Oudheidkunde en Geschiedenis (LGOG) en kwam tot dit eenvoudige ontwerp vanuit het schildhoofd dat Vroomen oorspronkelijk voor het wapen van Leudal had bedacht. De Hoge Raad stemde voor Leudal in met de abdissenstaf als verwijzing naar het vorstendom Thorn, maar niet met het zwaard, omdat Thorn zelf niet in Leudal ligt. Voor Maasgouw is dat dus wel het geval en getuigt het zwaard naast de abdissenstaf daarvan.⁽¹⁾

Kijken we naar de historische geografie van het grondgebied van Maasgouw, dan had het vorstendom Thorn daarin maar een klein aandeel: alleen het gelijknamige stadje behoorde daartoe. Linne, Maasbracht, Ohé & Laak, Stevensweert en Wessem behoorden tot Opper-Gelre, Beegden tot het Luikse Graafschap Horne en Heel tot het Luikse Sint-Lambertkapittel. Pol & Panheel was een rijkshoerlijkheid. De Gelderse link kan nog gevonden worden in het goud op blauw, maar de hoorns van Horne waren hier toch ook op zijn plaats geweest; Beegden, Pol & Panheel en Wessem voerden om uiteenlopende redenen deze hoorns immers in hun wapens en zegels.

De vlag

Op 4 februari 2010 stelde de gemeenteraad



gemeente Heel gevormd en uit Linne, Maasbracht, Ohé & Laak en Stevensweert de nieuwe gemeente Maasbracht. Al deze gemeenten hadden officiële vlaggen en wapens. Maasgouw zet deze traditie voort en voert sinds 2010 een officiële vlag, afgeleid van het wapen.

Het wapen

Bij Koninklijk Besluit van 17 november 2008, nr. 08.003170, werd aan de gemeente Maasgouw het volgende wapen verleend: *“in azuur een versmalde golvende paal van zilver, vergezeld rechts van een zwaard en links van een abdissenstaf, beide van goud. Het schild gedekt met een gouden kroon van vijf bladeren.”*

De golvende paal staat voor de Maas die min of meer van zuid naar noord door de gemeente stroomt. Ter weerszijden staan symbolen die de wereldlijke macht (zwaard)

Vlaggen van de oude gemeenten

van Maasgouw de gemeentevlag vast, met als omschrijving:

“Drie golvende banen, waarvan de lengten zich verhouden als 4:2:9, blauw, wit en blauw met op gelijke afstanden van de witte baan aan de broekzijde een zwaard en aan de vluchtzijde een abdissestaf, beide van geel.”

Het ontwerp van deze vlag is van René Vroomen van de Heraldische Commissie van het LGOG. Het enige verschil met het wapenbeeld is dat het geheel zoals gebruikelijk voor de vlag naar de broekzijde is verschoven. (2)

De vlaggen van de oude gemeenten

Ons vlaggenerfgoed wordt met de gemeentelijke herindelingen danig op de proef gesteld: waar blijven al die vlaggen van opgeheven gemeenten na fusies? Worden ze bewaard op het nieuwe gemeentehuis? Of in het gemeentearchief? Krijgen ze een tweede leven als dorpsvlag? Als dat laatste het geval is, blijven ze tenminste nog voortleven. Want vlaggen die ergens liggen opgeslagen raken in vergetelheid en vergaan op den duur. Als bijdrage aan het behoud van kennis over verdwenen vlaggen staan hier die van de gemeenten die in Maasgouw zijn opgegaan op een rijtje.

De gemeente **Heel** van na 1991 voerde een blauwe vlag met een wit Scandinavisch kruis, waarbij het broektopvierkant geel was met een rode hoorn.

Blauw was de hoofdkleur van het gemeentewapen en stond ook voor de Maas. De vier vlakken symboliseerden de vier dorpen Heel, Panheel, Beegden en Wessem. Het kruis verbeeldde het Luikse Sint-Lambertkapittel en dus Heel, en meer algemeen ook het Rooms-katholieke geloof. De hoorn stond voor het Graafschap Horne waartoe Beegden behoorde, voor de Van Hornes als bezitters van de Heerlijkheid Wessem en voor de Van Ghoors als eigenaars van de Rijksheerlijkheid Pol & Panheel. (3)

De broekhelft van de vlag van de voormalige gemeente **Beegden** was wit met een rode, wit beslagen hoorn; de vluchthelft in twee delen, boven geel met twee witte golvende banen, onder groen.

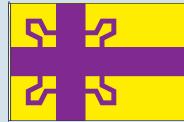
De kleuren kwamen uit het gemeentewapen.



Heel



Beegden



Heel & Panheel



Wessem



Maasbracht na 1991



Linne



Maasbracht tot 1991



Ohé & Laak



Stevensweert



Thorn

De hoorn was die van het Graafschap Horne. De golven stonden voor de Maas, het geel voor de zandgronden en de landbouw. Bos en heide werden met het groen verbeeld. (4)

Een gele vlag met een paars Scandinavisch kruis en gecentreerd op het hart van het kruis een vierhoekige schans in paarse belijning, zo kan de vlag van de voormalige gemeente **Heel & Panheel** (tot 1991) worden omschreven.

Op het oude gemeentewapen kwam Sint-Helena voor, vindster van het Kruis van Christus en destijds gezien als verklaring van de naam Heel; vandaar het kruis op de vlag. Een vierkant rond een kruis was op zijn beurt het symbool voor Sint-Lambert, schildhouder van het wapen. De schans sloeg op de vermoedelijk enige juiste verklaring van de naam Heel: verdedigingsmuur. Paars stond voor heide en weer een andere onjuiste verklaring van Heel (“heidedal”) en geel via zand voor Panheel (“zandvlakte of -holte bij Heel”). (5)

De vlag van **Wessem** was gevierendeeld over een derde van de vlaglengte van geel en groen, aan de broekzijde boven op het geel een rode hoorn en onder op het groen een witte lelie.

De kleuren en de hoorn kwamen uit het wapen. Wessem was oudtijds een bezitting van de Van Hornes, vandaar de hoorn. De witte lelie stond symbool voor Sint-Medardus, die in zilver gekleed in het wapen was afgebeeld. Hij was een Franse bisschop, vandaar de lelie. (6),(7)

Maasbracht voerde na 1991 een vlag met een blauwe broeking, waarop in de broektop een wit anker met herkruste stok en ring, die door een smalle aan de broekzijde golvende gele baan was gescheiden van een rode vlucht.

De vier kleuren kwamen uit het wapen en stonden tevens voor de vier samengevoegde gemeenten Linne, Maasbracht, Ohé & Laak en Stevensweert. Blauw en golven duiden op de Maas, geel op de vruchtbare landbouwgrond langs haar oevers en rood op de (destijds) nieuwe gemeente. Het anker wees op de verbondenheid van Maasbracht met de binnenvaart, met de typische herkruste uit-

einden ontleend aan de herkruste kruisjes uit het wapen van oud-Maasbracht. (8)

De vlag van Linne werd gedeeld door een scheidingslijn die liep van de broektop naar een punt op twee derde van de lengte langs de onderkant, aan de broekzijde blauw, aan de vluchtzijde geel, met over alles heen een Scandinavisch kruis, wit op het blauw en blauw op het geel.

De kleuren kwamen uit het gemeentewapen en het kruis en de schuindeling stonden voor Sint-Maarten, die in het wapen voorkwam. (9),(10)

Maasbracht voerde tot 1991 een vierkante vlag met een wit schuinkruis, vergezeld van vier gele herkruste kruisjes. Dit beeld kwam uit de rechterhelft van het gemeente wapen en is het wapenbeeld van Echt, waaronder Maasbracht eeuwenlang ressorteerde. (11),(12)

In het wapen van **Ohé & Laak** stond Sint-Anna te Drieën in goud op blauw. Vandaar dat in de blauwe vlag drie smalle gele banen volgens de vluchtdiagonaal stonden. De buitenste twee waren gegolfd en verbeeldden de Maas en de Oude Maas. De rechte middelste baan symboliseerde het Julianakanaal. (13),(14)

Stevensweert had een vlag volgens de vluchtdiagonaal geschuind van wit en rood met een smalle golvende vluchtbaan van het een in het ander, over alles heen op een derde van de vlaglengte een blauwe zeshoekige schans over de volle hoogte met twee paar schuingekruiste gele korenaren boven elkaar, boven klein, onder groot. Kleuren en korenaren waren ontleend aan het gemeentewapen. De schuindeling met golven stond voor de Maas en de Oude Maas. De schans verwees naar de vesting die de Spanjaarden hier in 1633 bouwden. (15)

Thorn tenslotte had een vlag in drie banen groen, wit en blauw met midden op de witte baan een geel schild met daarop een zwarte adelaar, gebekt, gepoot en getongd van rood. De kleuren en het schild met de rijksadelaar kwamen uit het gemeentewapen. Deze laatste benadrukte de rijksonmiddellijke status van het Vorstendom Thorn. (16),(17),(18)

Bronnen

- (1) Hoge Raad van Adel, *Jaarverslag 2008*, p. 19-20, 's-Gravenhage 2008
- (2) Hoge Raad van Adel, *Jaarverslag 2009*, p. 7, 's-Gravenhage 2009
- (3) *Vexilla Nostra* jaargang 28, nr. 188, september/oktober 1993, p. 102
- (4) *Vexilla Nostra* jaargang 13, nr. 95, mei/juni 1978, p. 26
- (5) *Vexilla Nostra* jaargang 18, nr. 129, november/december 1983, p. 85
- (6) *Vexilla Nostra* jaargang 10, nr. 80, Extra 2 1975, p. 5
- (7) *Vexilla Nostra* jaargang 20, nr. 138/9, mei-augustus 1985, p. 55
- (8) *Vexilla Nostra* jaargang 28, nr. 188, september/oktober 1993, p. 101
- (9) *Vexilla Nostra* jaargang 11, nr. 82, maart/april 1976, p. 15
- (10) *Vexilla Nostra* jaargang 20, nr. 136, januari/februari 1985, p. 4
- (11) *Vexilla Nostra* jaargang 7, nr. 50, Limburg, 1972, p. 3
- (12) *Vexilla Nostra* jaargang 18, nr. 126/7, mei-augustus 1983, p. 43
- (13) *Vexilla Nostra* jaargang 16, nr. 115, juli/augustus 1981, p. 82
- (14) *Vexilla Nostra* jaargang 19, nr. 133, juli/augustus 1984, p. 71
- (15) *Vexilla Nostra* jaargang 17, nr. 121, juli/augustus 1982, p. 74
- (16) Kl. Sierksma, *Nederlands vlaggenboek*, Het Spectrum, Utrecht 1962, p. 118/119
- (17) *Vexilla Nostra* jaargang 7, nr. 50, Limburg, 1972, p. 4
- (18) *Vexilla Nostra* jaargang 23, nr. 158, september/oktober 1988, p. 86

Vanouds voerde Roermond een eenvoudige vlag in twee banen wit en blauw, de veldkleuren uit het stads-wapen, later gemeentewapen. Op 15 november 1957 was deze vlag ook officieel bij gemeenteraadsbesluit vastgesteld. (1) De annexaties van de gemeente Maasniel in 1959 en van de gemeente Herten in 1991 leidden niet tot veranderingen in deze vlag. In 2007 ging ook de gemeente Swalmen op in Roermond. Dit was voor de 'nieuwe' gemeente Roermond aanleiding om het wapen en de vlag opnieuw in beschouwing te nemen.

Door Marcel van Westerhoven

Op advies van de Heraldische Commissie van het Limburgs Genootschap voor Oudheidkunde en Geschiedenis besloot Roermond het wapenschild ongemoeid te laten, maar wel de kroon te veranderen en een wapenspreuk bij te plaatsen, en aan de oude vlag een rode lelie toe te voegen.

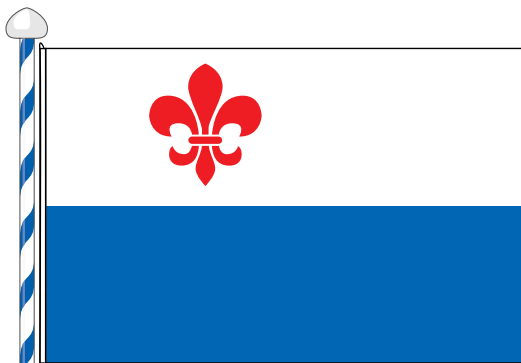
Het aangepaste wapen

Bij Koninklijk Besluit van 17 november 2008, nr. 08.002850, werd aan de gemeente Roermond het volgende wapen verleend:

“doorsneden; I in azuur een dubbelstaartige leeuw van goud, getongd en genageld van keel, gekroond van goud; II in zilver een lelie van keel. Het schild gedekt met een gouden kroon van vijf bladeren. Wapenspreuk: AEQUITAS IUDICIA TUA DOMINE in Latijnse letters van keel op een lint van zilver.

Het eeuwenoude wapenschild is niet veranderd. De leeuw is de Gelderse: Roermond was oudtijds het bestuurlijk centrum van het Overkwartier van Gelre (ook wel Opper-Gelre). Swalmen is op deze wijze ook vertegenwoordigd, want het gemeentewapen van Swalmen

toegevoegd aan de gemeentevlag van Roermond



Roermond vanaf 2010

bevatte ook een Gelderse leeuw. De rode lelie op zilver is het eigen symbool van Roermond en staat specifiek voor de Erfvoogdij van Roermond. Deze was enige tijd in bezit van leden van het geslacht Van Vlodrop, die daarom de lelie in het familiewapen opnamen. De Van Vlodrups bezaten ook een tijd lang de Heerlijkheid Dalenbroek, bestaande uit Herten en Maasniel. In de wapens van deze gemeenten kwam het wapen Van Vlodrop met de rode lelie voor, zodat zij ook als in het wapen van Roermond vertegenwoordigd kunnen worden beschouwd.

De kroon had oorspronkelijk drie bladeren. Het aantal bladeren op de kroon is uitgebreid naar vijf om daarmee het belang van Roermond als bestuurscentrum van Opper-Gelre aan te geven. De Hoge Raad van Adel stemde ook in met toevoeging van de wapenspreuk, omdat Roermond kon aantonen dat die

op oude penningen voorkwam. De wapenspreuk betekent: "Heer, Uw oordeel is gerechtigheid". (2)

De nieuwe vlag

Op 11 februari 2010 besloot de gemeenteraad van Roermond de rode lelie op wit van de Erfvoogdij aan de gemeentevlag toe te voegen. Belangrijk argument daarbij was dat de vlag zich nu duidelijk onderscheidt van die van Kampen (ook twee banen wit-blauw), maar ook van die van Assen en Hoogeveen (twee banen blauw-wit). De rode lelie is bovendien een samenbindend element, omdat deze ook voorkomt in de wapens van Maasniel en Herten. Swalmen heeft zilver en blauw in het wapen en kan zich terugvinden in het wit en blauw van de vlag. Bijkomend voordeel van de lelie is dat de vlag nu altijd met de goede zijde naar boven zal worden gehesen.

In het raadsbesluit is de vlag als volgt beschreven:

"Twee even hoge banen van wit en blauw, met in de witte baan op 1/3 van de lengte een rode lelie, waarvan de hoogte gelijk is aan 3/8 van de hoogte van de vlag. De vlaggenstok is wit met een geslingerde blauwe band met een zilveren knop".

Het vastleggen van de uitvoering van de vlaggenstok is zeer ongebruikelijk. Deze uitvoering werd in 1857 al genoemd en is nu dus officieel.

Oude vlaggen

Maasniel, Herten en Swalmen waren allen in bezit van een gemeentewapen. Herten en Swalmen voerden ook officiële gemeentevlaggen.

Herten voerde een zwaluwstaartvormige gele vlag met een rood aflopend kruis, boven en onder voorzien van een smalle blauwe baan. De kleuren kwamen uit het gemeentewapen. De vorm van de vlag herinnert aan watersportvlaggen en stond samen met de blauwe banen voor watersport op de Maas. De kruisvorm en de kleuren duiden op Sint-

Michiel, die met een kruisstaard op de rechter helft van het gemeentewapen stond, in goud en rood. (3),(4)

De vlag van **Swalmen** was een eenvoudige in twee banen groen en rood. Het groen kwam uit het belangrijkste deel van het wapen, het veld van sinopel, en stond daarom boven. Het rood was de kleur van de barensteel die in het wapen voorkwam.

Bronnen:

- (1) Kl. Sierksma, *Nederlands vlaggenboek*, Het Spectrum, Utrecht 1962, p. 108/109
- (2) Hoge Raad van Adel, *Jaarverslag 2008*, p. 21-22, 's-Gravenhage 2008
- (3) *Vexilla Nostra* jaargang 9, nr. 63, maart 1974, p. 42
- (4) *Vexilla Nostra* jaargang 20, nr. 138/9, mei-augustus 1985, p. 57
- (5) *Vexilla Nostra* jaargang 16, nr. 114, mei/juni 1981, p. 63
- (6) *Vexilla Nostra* jaargang 16, nr. 115, juli/augustus 1981, p. 93
- (7) *Vexilla Nostra* jaargang 23, nr. 157, juli/augustus 1988, p. 76

Vlaggen van de oude gemeenten



Herten



Roermond tot 2010



Swalmen



In Memoriam

Mevrouw B.J. Sierksma-Zeeff

De in het Groningse Eenrum geboren Barberdina Jacomina (Berber) Zeeff was de stille kracht achter Klaes Sierksma, de nestor van de vlaggenkunde en de oprichter van de Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde (NVvV).

In 1965, bij de opening van het allereerste internationale congres over vlaggenkunde (of banistiek zoals Sierksma het noemde) in Muiderberg, sprak Withney Smith zijn dank uit voor het vele werk dat mevrouw Sierksma gedaan had om het congres te doen slagen. In Sierksma's *Nederlands Vlaggenboek*, dat voor vele leden van de NVvV de basis vormde voor de interesse voor vlaggen en/of het contact met Sierksma, schreef hij: "Mijn vrouw stond mij als trouw en kritisch medewerkster terzijde".

Het moge duidelijk zijn dat, hoewel zij zelden in de openbaarheid kwam, zij toch veel heeft bijgedragen, al of niet via haar man, aan het verspreiden van de interesse in vlaggen en in de vlaggenkunde.

Zij overleed op 6 januari 2013 in Oentsjerk, enkele dagen voordat zij 96 zou zijn geworden.

DvL.

Strijken of neerhalen, *that's the question*

Door **Bert Aben**

Luitenant-kolonel der mariniers, commandant van de Van Ghentkazerne

O nlangs was Theun Okkerse [ontwerper, vlaggenkundige] te gast bij de van Ghentkazerne in Rotterdam, de marinierskazerne waar alle mariniers worden opgeleid en hun eerste stappen zetten in het uitdagende bestaan van een marinier. Bij het verlaten liepen we bijna tegen de vlaggenmast aan en ontstond er een discussie over het neerhalen of strijken van de vlag. Welke betekenis en wat is het verschil tussen neerhalen of strijken. Voor mij, als marinier en bewust van het gebruik van onze nationale driekleur, is het antwoord duidelijk. Een vlag neerhalen is de vlag, conform het protocol dus bij zonsondergang, naar beneden halen en opslaan voor de nacht. Een vlag strijken is het naar beneden halen van de vlag als teken van overgave.

Maar is dat ook zo? Immers, bij andere defensie-eenheden wordt bij zonsondergang de vlag wel gestreken. Althans zo blijkt uit de door hen gebruikte commando's tijdens de vlaggenparade. Om zeker te zijn wat nu de juiste betekenis is heb ik even gegoogled. De antwoorden zijn dan heel duidelijk. De vlag strijken heeft een aantal betekenissen (Bron: F.A. Stoett):

- Het onderdoen voor iemand (in het uiterste geval ook wel doodgaan). "Stryken de vlag: de vlag innemen, 't gene geschiet, als men op zee voor by een Admiraal vaert ten blyke van eerbiedenis";
- Een andere betekenis is de vlag laten zakken ten bewijze van overgave, dit als synoniem voor het ten overgave laten zakken (het strijken) van de zeilen. "Stryken de vlag: als wanneer men slaegs zijnde, en zigh te zwak bevindende, 't schip aen den vyant overgeeft".

Ten aanzien van de definitie van strijken had ik dus slechts ten dele gelijk. Dan op zoek naar de definitie van 'vlag neerhalen'. In dit geval komt elke zoektocht uit bij het protocol van defensie over hoe om te gaan met de Nederlandse vlag. Bij zonsondergang wordt de vlag door de vlaggenhijzers, op commando van de wachtcommandant, neergehaald en opgeborgen voor de nacht. Vijf minuten vóór het tijdstip van het neerhalen van de vlag, dus vijf minuten voor zonsondergang, tenzij anders bepaald, marcheert de wachtcommandant met de twee vlaggenhijzers en een klarenblazer (indien ingedeeld) naar de vlaggenmast. Op het juiste moment zal de wachtcommandant het commando "vlag – neerhalen" geven. Op dat commando laten de vlaggenhijzers de vlag langzaam en statig neer. Een hele ceremonie om onze vlag met respect te behandelen en op de juiste wijze neer te halen en veilig op te bergen voor de nacht.

In mijn zoektocht ben ik ook nog de kreet "haal jij de vlag even binnen" tegen gekomen. Ik beeld mij dan in dat dit een vader is, die om 22 uur 38 er achterkomt dat de vlag nog steeds buiten hangt en dan tegen zijn zoon roept "haal jij de vlag (en vlaggenstok) even binnen". Niet zo netjes (maar dat terzijde).

[Naar aanleiding van deze column heet de rubriek *Hijzen of Strijken* vanaf nu *Hijzen of niet?* Red.]

HIJSEN of NIET?

Onafhankelijk van elkaar geven in deze rubriek in elk nummer van Vlag! drie deskundigen hun mening over een vlag die hen door de redactie is voorgelegd. Dit moet leiden tot discussie over de criteria waaraan een 'goede' vlag zou moeten voldoen. Deze aflevering de vlag van de gemeente **Maasgouw** in Limburg.



Weinig orgineel

Jeroen van Beek

Naam & Faam, marketing, communicatie, creatie

Heel, Maasbracht en Thorn. De drie gemeenten in Midden-Limburg aan de Maas worden één, genaamd Maasgouw. Eén vlag met vier duidelijke elementen die de oude gemeenten moeten verbinden in één beeld.

De kleur blauw, het grootste deel van de vlag, valt direct op en doet iedereen gelijk denken aan water; het verbindende element in deze gemeenten. Het water van de Maas. Ook de witte golvende paal staat voor de Maas die min of meer van zuid naar noord door de gemeenten stroomt. Logische keuze om het blauw en de verticaal golvende paal te kiezen om de Maas uit te beelden wat in heel de gemeente Maasgouw telt.

Het zwaard verwijst naar de wereldlijke macht, die ooit Maasgouw heeft bestuurd. Het moet ook staan voor de term 'gouw' als bestuurlijke eenheid. Het zwaard staat daarom dus ook opvallend aan de linkerkant van de vlag.

De abdissestaf staat symbool voor het vorstendom Thorn, dat eeuwenlang belangrijk is geweest in dit gebied.

De vlag bestaat uit geschiedenelementen die voortkomen uit Heel, Maasbracht en Thorn. Zoals het zwaard en de abdissestaf. Maar ook elementen van nu zoals het blauwe vlak en de witte golvende paal die staan voor de Maas die de gemeenten verbindt. De elementen en kleuren zijn logisch en passen bij het verleden en heden van Maasgouw.

De vlag is duidelijk en logisch, maar daar blijft het wel een beetje bij; een verrassend beeld is het niet. Er had wel wat meer mee gedaan kunnen worden in plaats van alleen de elementen er op te plaatsen. Het is daarom grafisch niet aantrekkelijk genoeg. Hijzen? Voor het logische en duidelijke element: ja. Voor de originaliteit zeg ik: strijken.

Willekeur

Theun Okkerse

ontwerper en vlaggenkundige

Een beetje saai is de vlag van Maasgouw wel maar tegelijkertijd ook mooi gedetailleerd. De figuren zijn zorgvuldig uitgewerkt, nergens overdadige vormen en geen overbodige contourlijnen. De kleuren mogen hun werk doen.

Maar: hoe groter de gemeenten worden, hoe willekeuriger de vlagontwerpen zullen zijn. Maasgouw is daar geen uitzondering op.

Een gedeelde geschiedenis kent men niet echt – behalve dan dat het burens zijn – Opper-Gelre, graafschap Horne, vorstendom Thorn, Luikse Sint Lambertkapittel en een rijksheerlijkheid geven al aan dat er bestuurlijk een grote variëteit was.

Hoe kies je in 's hemelsnaam uit dit historische pandemonium de elementen die het nieuwe gebied representeren?

De rivier is een goede keus. Deze stroomt immers door het gemeentelijk grondgebied en is een geografisch gegeven.

In het uiterste zuiden van de gemeente ligt een toeristische attractie, de plaats Thorn, een voormalig kerkelijk vorstendommetje. Dit wordt aangegrepen om de vlag van een abdissestaf te voorzien, hoewel Thorn slechts een klein deel van de gemeente representeert. De rest wordt simpelweg door het zwaard vertegenwoordigd. Dat doet de andere delen van de gemeente beslist te kort. Het zwaard lijkt er uitsluitend te zijn als tegenwicht van de staf. (Naast het zwaard was een heel klein stafje misschien op z'n plaats geweest.)

Als alleen de rivier op de vlag te zien was geweest had dat een vlag opgeleverd die in z'n eenvoud recht had gedaan aan de historische complexiteit van de gemeente Maasgouw.

Kortom: geen gelukkig vlagontwerp. Maar hij kan wel gehesen worden.

Niet zo bevredigend

Dr Willem van Ham

historicus, wapen- en vlaggenkundige

Het aardige aan de vlag van de gemeente Maasgouw is dat er niets aan mankeert. Afgezien van een aanpassing van de paal in het wapen aan de vlag om als verticale baan dienst te kunnen doen, mag hier worden gesproken van een getrouwe afspiegeling van het gemeentewapen. Toch bevredigt het geheel mij niet zo erg.

Bij nader onderzoek ligt het aan de bron: het wapen zelf. Dat is een waar compromis: men koos noch het wapen van een van de drie laatste bestaande gemeenten, noch van een van de acht oorspronkelijke in dit gebied. Feitelijk wilde men aan geen van de plaatsen een voorrang geven. Maar in feite toch weer wel. De wat simpele golvende balk die al sinds eeuwen overal elders in Europa in de wapens een rivier symboliseert, wijst op de gemeentenaam. Het zwaard en de abdissestaf hebben betrekking op de abdij van Thorn. En hoewel het dorp nota bene een vrij kleine kern in het uitgestrekte gemeentebied is, heeft de historische betekenis van die plaats toch de doorslag kunnen geven.

Een combinatie van kleuren of figuren bijvoorbeeld uit de vlaggen van de drie laatste 'donorgemeenten' zou wellicht iets meer kleur en fleur aan het geheel hebben gegeven.

Men koos er voor het wapen te weer spiegelen. Daar is op zich niks mis mee, al waren er nog meer opties. Het heeft echter weinig zin daarop verder te borduren. Het is een voldongen feit, evenals het bestaan van een weinig zeggend logo dat in de praktijk voor de gemeenteadministratie dienst doet. Ook wat dit betreft is deze Limburgse gemeente gelijkgeschakeld met de rest van het land.

De vlag van Maasgouw wordt al drie jaar gehesen en nu nog te zeggen 'óf niet' zou in de dorpen tot een verwonderd schouderophalen leiden. Dus: hijzen maar!

Servië, modernisering van wapen en vlag

De Servische regering heeft op 11 september 2010 een decreet aangenomen dat het origineel bepaalt van het grote en kleine wapen, van de vlag en van de muziek bij het volkslied van de Republiek Servië.

Door Wim Schuurman

Hiermee werden veranderingen in de artistieke uitvoering van beide wapens doorgevoerd en dus ook van de vlaggen die deze dragen. Het aangenomen decreet was gebaseerd op de Wet over de wapens en vlaggen van 2009, die de eerste wet was waarin wijzigingen op de symbolen van de vroegere Socialistische Republiek werden doorgevoerd.

Voorafgaand aan het decreet voerde de regering in 2004 slechts via een aanbeveling en een conclusie de wapens en vlaggen in die identiek waren aan die van het Koninkrijk Servië van 1882. Die wapens en vlaggen waren toen ontworpen door de Oostenrijkse heraldicus Ernst Kröhl. Zijn ontwerpen zijn nu gemoderniseerd door Ljubodrag Grujić uit Pančevo met medewerking van Dragomir Acović, erepresident van de Servische Heraldische Sociëteit.

Het decreet omvat de originele zwart-wit



tekeningen, gearceerde tekeningen en de kleurenafbeldingen van de wapens en vlaggen, samen met constructietekeningen en

kleurenspecificaties. De gebruikte kleuren volgens het Pantone-systeem zijn nu:

Rood 192 C	kleine wapen en de baan in de vlag
Blauw 280 C	middenbaan vlag
Wit	wapen en vlag
Goudgeel 123 C	de wapenmantel van het grote wapen
Karmozijn 704 C	de wapenmantel van het grote wapen
Zwart	wapen en vlag

Bron:

Grb i Zastava br.8 – 2010, bladzijde 16



Drie dezelfde

Dordrecht, Gouda en Hoorn zijn drie Hollandse steden die identieke rood-wit-rood vlaggen voeren. Dat is niet verboden natuurlijk, maar is wel een beetje vreemd.

Worden de vlaggen vergeleken met de stadswapens dan blijkt dat Dordrecht als enige een vlag voert die geheel overeenkomt met het wapen. Gouda komt daar dicht bij in de buurt, maar de toevoeging van zes sterren zou passend zijn. En tenslotte: Hoorn zou terug kunnen keren naar het sprekende historische vlaggenmodel zoals het stadswapen.

Zou verandering denkbaar zijn of houden we deze gelijkheid?

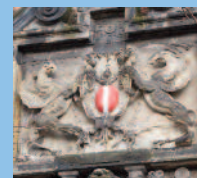
ThO



Dordrecht



Gouda



Dordrecht



Gouda ?

De Dordtse vlag en 'Dordtse maagd' met het stadswapen op de Groothoofdspoor (waterzijde). Ook het wapen van de stad Hoorn prijkt op de poort, links onderin.

Alleen de juiste kleuren toegestaan in Swaziland

Op zondag 20 februari 2011 werd in Mbabane bekendgemaakt dat instellingen die de Swazivlag laten wapperen drie maanden de tijd hebben gekregen om ze te vervangen door vlaggen in de origineel bedoelde kleuren.

Door Wim Schuurman

Het kabinet van vice-premier Themba Masuku liet weten, dat het de vlaggendrukkers de juiste kleurenspecificaties zal leveren. Na een periode



afb. 1

van coulante opstelling krijgt de politie opdracht alle vlaggen in beslag te nemen die niet de juiste kleuren hebben. De vice-premier verklaarde dat de verschillende kleuren in de oorspronkelijke vlag verschillende betekenissen hadden en dat dit zo diende te blijven. *Afbeelding 1*: de blauwe banen langs

de boven- en onderzijde van de vlag betekenen vrede, de gele baantjes die er aan de binnenzijde parallel aan lopen staan voor weelde en voor de bronnen van rijkdom die het land bezat. Op de karmijnrode brede middelste baan – die een herinnering is aan de strijd in het verleden – is overdwers een zwart-wit schild van het Emasotja-regiment* gelegd alsof het lopend gedragen wordt. De zwarte helft van het schild is naar de hijs gericht en de decoratieve injobo-veren van de lisakabuli ofwel weduwevogel en van de ligwalagwala (loerie) hangen aan dit deel.

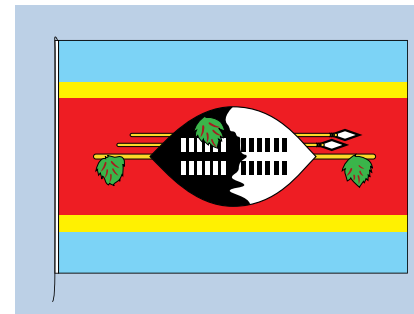


afb. 2

Achter het schild zijn twee speren en eronder een Umgobo geplaatst. Dit is een staf met kwastjes eraan. Alle drie zijn in hun natuurlijke kleuren in horizontale richting geplaatst, de speren wijzen met hun punten naar de vlucht. Volgens de vicepremier zouden de kleuren van de nationale vlag niet gewijzigd kunnen worden, omdat "alle dundoecken gecorrigeerd en in overeenkomst met de officiële beschrijving gebracht dienen te worden". Hij herinnerde de bevolking eraan, dat de Swazivlag met respect behandeld dient te worden en niet zomaar ergens mag wapperen of hangen. Hij mag alleen uitwaaien bij nationale instellingen en scholen of bij hen die uitdrukkelijk toestemming hebben om hem te voeren, zei Masuku. De vice-premier zei dat het volk er zich van bewust diende te zijn, dat de koninklijke standaarden uitsluitend waren bedoeld voor Z.K.H. koning Mswati III en de Indlovukazi. De grote exemplaren zijn bedoeld voor de Koninklijke verblijven en de kleinere zijn ontworpen voor gebruik door Hunne Koninklijke Hoogheden. Het kabinet van de vice-premier behoudt het recht toestemming voor productie, verkoop en distributie te ver-

lenen van elk vlaggendoek en elk embleem erop.

De regering heeft ook waargenomen dat het wapen van Swaziland (*afbeelding 2*) verkeerd wordt weergegeven met de leeuw en / of de olifant zwevend in de lucht, terwijl deze stevig op het mottolint dienen te staan als symbool van hun machten. Ook zou de kop van de leeuw wel eens de andere



afb. 3

kant op zien. Volgens de vice-premier bestaat het wapen uit een Swazischild met twee speren die naar boven wijzen. De leeuw en olifant zijn in hun natuurlijke kleuren afgebeeld. De schildhouders zijn symbolen van macht voor de koning (leeuw) en voor de koningin (olifant). De kleur van het wapenschild is ontleend aan dat van het regiment van de koning. De wapenkreet Siyinqaba betekent: "Wij vormen het bolwerk". Het schild wordt gedekt door de koninklijke hoofdtooi voorzien van weduweveren.

**) wordt ook geschreven als 'Emasotsha'*

Bronnen:

<http://www.observer.org.sz/index.php?news=21274>

<http://www.ngw.nl/int/afr/sz-nat.htm>

Spectrum Vlaggenboek, W.Smith, vertaling door Kl.Sierksma, Utrecht/Antwerpen, 1976



Hoorn



Hoorn ?

Dr. Willem van Ham (1937) is oud-stadsarchivaris van Bergen op Zoom. Als historicus heeft hij bijzondere belangstelling voor vlaggen en wapens. Hij schreef de boeken *'Wapens en vlaggen van Noord-Brabant'* (1986) en *'De Brabantse vlag, geschiedenis en betekenis'* (2003). Lezers van Vlag! zullen zich de artikelen *'De Jerusalemvlag op de rede van Elmina'* in Vlag! 3 en *'Vlaggen op schepen bij Zierikzee'* in Vlag! 9 herinneren.

Kijken in traditie

Door Theun Okkerse

“Als jong ventje van 7 jaar, bij de bevrijding van mijn woonplaats in november 1944.” antwoordt Van Ham op de vraag wanneer hij naar vlaggen ging kijken. “In mijn lagere schooljaren kwamen er plaatjes van vlaggen bij De Faam-pepermunt, Gouda's Roem zuivelproducten en dergelijke. Die prikkelden tot onderzoek maar ze maakten me ook ontevreden want er was in boekhandel en bibliotheek zo weinig over te vinden. Een opwindende belevens was de aankoop in 1959 van *Vlaggen, standaarden en wapens* van Preben Kannik. Ik was toen al 22! Het was het eerste vrij complete overzicht van de voornaamste internationale vlaggen dat ik in handen kreeg.”

Keek je als een historicus in spe?

“Nee hoor, Heel onbevagen, leer- en nieuwsgierig. Opgegroeid in sobere omstandigheden – Tweede Wereldoorlog – maar wel minstens één keer per week in de kerk. De diensten verliepen toen nog in een liturgie die bol stond van vormen en kleuren, geglinster van zilveren en gouden voorwerpen, wisselend door de tijd van het jaar, blij met de blijen (wit en goud), bedroefd met de bedroefden (paars en zwart) en hoopvol in de tussentijd (groen). Een soort Roomse predestinatie...”

Een predestinatie, bedoel je dat het je bewust heeft gemaakt van de beeldende kracht van vormen en kleuren of dat je er als een historicus naar wilde kijken?

“Ik bedoelde maar duidelijk te maken dat voor wie daar gevoelig voor is, je binnen een

bepaalde traditie in vorm- en kleurgebruik waar je herhaaldelijk mee te maken krijgt, vanzelf leert, daar goed op te letten.”

Jij bent betrokken geweest bij het ontwerpen van diverse gemeentevlaggen. Wat was je rol daarin?

“Ik had gedurende lange tijd contact met Klaes Sierksma, onder andere schrijver van het *Nederlands vlaggenboek* (uit 1962). Hij was toen actief als voorzitter van de Stichting voor Banistiek en Heraldiek. Vanzelf kreeg hij steeds meer vragen van Brabantse gemeenten om vlaggen, of lokte ze uit. Ik hielp hem aan ideeën, maakte eventueel schetsjes en leverde historische argumenten voor deze vlaggen. In zijn rapporten aan de gemeenten vermeldde hij (bijna) steeds mijn aandeel in het totstand komen van zijn voorstellen. Dat ging weer anders in de tijd dat ik met Jan Melssen uit Eindhoven een actieve werkgroep vormde binnen de Noord-Brabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde.”

Hoe ging dat anders?

“Het kwam erop neer dat ik persoonlijk nog meer bij de vlagontwerpen betrokken raakte. Jan en ik hadden om effectief te kunnen werken de provincie in twee stukken verdeeld en hadden zélf rechtstreeks met de gemeenten in ‘onze’ helft te maken. Ik werkte dus niet meer via een tussenpersoon. We kregen het meteen druk omdat een gemeentelijke herindeling de situatie in Brabant grondig ging veranderen. Parallel daarmee stelden we in 1992-1996 een serie van zes uitgebreide rapporten samen waarin alle gemeentewapens van Noord-Brabant, ingedeeld per regio aan de orde kwamen. In totaal worden 263 gemeente- en dorpswapens besproken.”

Hoe ging dat in zijn werk?

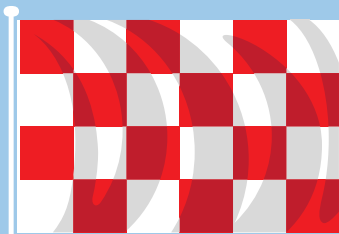
“De contacten vonden plaats met de vele gemeenten die met de herindeling geconfronteerd waren. Als zij positief reageerden, kregen zij een afzonderlijk rapport, waarin automatisch ook de vlaggen aan de orde kwamen. Dat ging natuurlijk niet altijd zonder problemen. Niet alleen zijn gemeenten niet gewend zich in de vlaggen te verdiepen, maar wij als commissie moesten ook leren daarmee goed om te gaan.



W.A. van Ham
De Brabantse vlag, geschiedenis en betekenis
Stichting Brabants Heem 2003
ISBN 90.70197.32.4



“Een historicus geeft toch eerder de voorkeur aan het voortleven van plaatselijke tradities”



Provincievlag van Noord-Brabant



Asten 1987



Geertruidenberg 1998



Steenbergen, 1958-1996



Steenbergen, 1997 –

Hierboven vier vlaggen die Van Ham ontworpen heeft. Bij het ontwerp van ruim veertig andere Noord-Brabantse gemeentevlaggen is hij betrokken geweest.

Julie hadden het dus erg druk, maar toch schreef je tussendoor een boek over de Brabantse vlag?

“Hoewel die vlag zo kenmerkend is door zijn frisse kleuren en een in het oog springend patroon van rode en witte blokken, bleef het dundoek niet onomstreden. Net zoals de Nederlandse of de Friese vlag komen kleuren en vormen niet uit het bijbehorende wapen. Dat maakt deze vlaggen ook voor de geschiedschrijver zo interessant en boeiend. Maar pure heraldici kunnen zo’n verschil tussen wapens en vlaggen niet goed plaatsen.”

Die vlag was toch al lang officieel?

“Al vanaf 1959. Ze was in de ruim dertig jaar nadien ook bij de bevolking geaccepteerd. En de traditie was zelfs nog ouder. Maar de bekende heraldicus A. Hoeben wilde voor Noord-Brabant koste wat het koste een andere vlag in de wapenkleuren geel en zwart. Voor ons een reden om de kwestie nog eens goed op een rijtje te zetten. Vandaar dit boek, dat overigens pas in 2003 verscheen. De discussie was ondertussen al in het voordeel van de blokkenvlag beslist.”

Dient het ontwerp van een vlag bij voorkeur in overeenstemming te zijn met de historische context?

“Die vraag is van bijzondere importantie bij het zoeken naar het antwoord op de vraag: óf wat doet een historicus met vlaggen óf wat doen vlaggen met een historicus. Belangrijke instellingen zoals de Hoge Raad van Adel (HRvA) en het Centraal Bureau voor Genealogie zien het liefst een vlag volgens het wapen. Maar een historicus geeft toch eerder de voorkeur aan zaken uit het verleden, zoals die voortleven in oude afbeeldingen of plaatselijke tradities.”

Is het denkbaar om de geschiedenis geweld aan te doen ter wille van een visueel goede vlag?

“Veel hangt af van de politieke situatie van het ogenblik. Illustratief is het geval van de gemeente Nijmegen waar de stadsvlag per traditie zwart-rood was. In 1953 ging men om politieke redenen – de (overigens verkeerde) associatie met NSB-vlaggen uit de Tweede Wereldoorlog – ertoe over het HRvA-stramien te volgen. Men koos voor

een drie-banenvlag in de wapenkleuren geel-zwart-geel. In 1994 keerde de gemeente toch weer terug tot de oorspronkelijke vlaggenkleuren die al vanaf de Middeleeuwen gevoerd werden. De negatieve relatie met het jongere verleden speelde kennelijk geen rol meer. Maar je kunt zwart-rood ook gewoon leuk vinden. voor een andere kleurstelling kiezen, en daarmee in zekere zin de geschiedenis geweld aandoen.”

Maar jij bent wél een uitzondering binnen jouw vakgebied. Wordt er op een goede manier door historici naar bijvoorbeeld vlaggen op schilderijen gekeken?

“De desbetreffende methodiek heb ik zelf kunnen ontwikkelen, mede dank zij een ruime literatuurkennis. Zoiets kun je alleen geleidelijk aan opbouwen. De meesten kunsthistorici bekijken vlaggen als deel van een kunstwerk en niet zozeer als een historisch object. Deze mensen weten ontzettend veel van de levens van kunstenaars en hun technieken maar bijna niks van wapens en vlaggen.”

Ik bedoel door historici die ook schilderijen bestuderen om daarbij een vlag in een historische context te kunnen plaatsen. Of zoals jij dat met Zierikzee hebt gedaan de vlaggen op schepen en hun betekenis te duiden.

“Heel veel historici besteden geen aandacht aan de achtergrond van bijvoorbeeld vlaggen, die – in relatie tot andere kleuren en vormen – een soms ‘verborgen relatie’ met het verleden bezitten. Het is dan een hele opgave om de juiste context op te sporen.”

Als je over een groot aantal jaren terugkijkt wat zou je dan concluderen?

“Dat er op dit gebied toch wel veel bereikt is, ook in Noord-Brabant. Er is echt pioniersarbeid verricht. Maar er moet nog veel gedaan worden, want nu dreigt men het overzicht kwijt te raken ondanks de media. Er wordt aan gewerkt, maar het aantal mensen dat op dit gebied actief is, blijft een minderheid.” ■

São Tomé en Príncipe

Deze eilandenstaat ligt in het oostelijk deel van de Golf van Guinee, die ook bekend staat als de *Bight of Bonny*, voor de kust van de Afrikaanse staten Kameroen, Equatoriaal-Guinea en Gabon. Het staatje bestaat uit twee archipels, waarvan São Tomé en kleinere eilanden net ten noorden van de evenaar liggen en Príncipe en kleinere verder naar het noordoosten. Elke archipel vormt een provincie binnen de staat. São Tomé is verdeeld in zes districten en Príncipe vormt de zevende. Sinds 29 april 1995 kent Príncipe autonomie.



Afbeelding 2

Door Wim Schuurman

De eilanden werden ontdekt door de Portugezen. Naar verluidt zou São Tomé ontdekt zijn op 21 december 1471, naamdag van de Heilige Thomas en het eiland Príncipe op 17 januari 1472, naamdag van de Heilige Antonius. Laatstgenoemd eiland werd oorspronkelijk dan ook Santo Antão genoemd, doch al in 1502 werd de naam gewijzigd in *Ilha do Príncipe*, Eiland van de Prins. Na de omverwerping van de Caetanodictatuur in Portugal in april 1974, werd de nieuwe Portugese regering verplicht de overzeese koloniën hun zelfstandigheid te geven. Na

een overgangperiode verkreeg de kolonie São Tomé en Príncipe op 12 juli 1975 de onafhankelijkheid. Secretaris-generaal Manuel Pinto da Costa van de *Movimento de Libertação de São Tomé e Príncipe* (MLSTP) werd de eerste president van de democratische republiek.

De nationale vlag voor de eilandenstaat werd op 5 november 1975 aangenomen en kent een verhouding van 1 : 2. Afbeelding 1 Het dundoek werd echter al bij

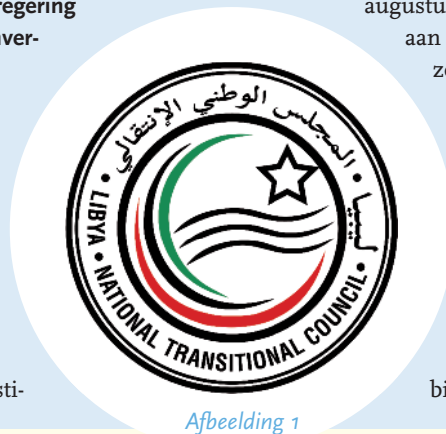
Libië

De Nationale Overgangsraad van Libië, in het Arabisch ‘al-majlis al-waṭani al-intiqālī’, was de de facto regering van Libië voor een periode tijdens en na de burgeroorlog in Libië in 2011, waarin strijdkrachten samen met de raad de regering van kolonel Gaddafi omverwierpen.

Door Wim Schuurman

De raad maakte in augustus 2011 een Constitutionele Verklaring bekend, waarin de weg voor de overgang naar een consti-

tutionele democratie met een gekozen regering uiteen werd gezet. De raad organiseerde verkiezingen voor een Algemeen nationaal congres op 7 juli 2012 en droeg de macht op 8 augustus 2012 over aan de pas gekozen assemblee. De overgangsraad gebruikte een rond wit embleem annex zegel met van zwart een binnering en



Afbeelding 1



Afbeelding 1



Afbeelding 3



Afbeelding 4

de onafhankelijkheidsceremonie gehesen. De vlag kent drie banen van groen, geel en groen in de verhouding van 2:3:2 met een rode broekingdriehoek waarvan de top op een vierde van de vlaglengte ligt. Op de gele baan zijn twee zwarte vijfpuntige sterren geplaatst, waarvan een punt naar de bovenzijde van de vlag wijst. Deze nationale vlag in de Pan-Afrikaanse kleuren is ontleend aan de partijvlag van de MLSTP.

De groene kleur verwijst naar de vegetatie op de eilanden, het geel staat voor het belangrijkste exportproduct cacao, het rood voor het bloed dat vloeide voor het verkrijgen van onafhankelijkheid. De 2 zwarte sterren staan voor São Tomé en Príncipe.

Het staatswapen, *afbeelding 2*, is een geel schild waarop een palmboom met wortels in natuurlijke kleuren ofwel bruine stam en wortels en groene takken. Het schild wordt gedekt door een wrong van geel en blauw met erop een blauwe vijfpuntige ster. Het schild wordt gehouden door een valk en een papegaai. Boven hun koppen en de ster is een geel lint gelegd waarop in zwarte hoofdletters REPUBLICA DEMOCRATICA DE S.TOMÉ É PRINCIPE. De beide schildhouders houden in hun andere klauw beneden eveneens een geel lint met erop in zwart-

te kapitalen UNIDADE DISCIPLINA TRABALHO, eenheid-discipline-arbeid.

Het Santomees voetbalelftal wordt de *Seleção de Falcão e Papagaio* ofwel Selectie van Valk en Papegaai genoemd naar dit wapen. Van alle Santomezen woont ongeveer een derde in de hoofdstad São Tomé.

De president voert een rode vlag met erop het staatswapen. *Afbeelding 3*

Nu, 16 jaar na het verkrijgen van autonomie, heeft Príncipe eind april 2011 een eigen vlag aangenomen. *Afbeelding 4* Het dundoek kent 3 lengtebanen van groen, wit en blauw met op het midden in de witte baan een papegaai met gespreide vleugels en in zijn natuurlijke kleuren van de soort *Psittacus erithacus*, die karakteristiek is voor het eiland. In de groene baan staat in de bovenhals het staatswapen.

Bronnen:

- Gaceta de Banderas, no. 152
- FOTW en Wikipedia

een dubbele buitenring, waarvan de binnenste smaller dan de buitenste. Op de hierdoor gevormde ring bovenin in zwart in Arabisch en onderin in het Engels en met zwarte hoofdletters LIBYA NATIONAL TRANSITIONAL COUNCIL; tussen de landsnaam en de naam van de raad steeds een punt. *Afb. 1* Op de schijf staan links(onder) drie smalle halve manen van buiten naar binnen in de kleuren rood, zwart en groen. In het midden drie golvende lijnen van zwart en rechtsboven een vijfpuntige ster in zwarte contourlijnen.



Afbeelding 2



Afbeelding 3

Zoals reeds eerder in dit blad gemeld (zie Vlag! nr. 8 p.11), gebruikt men in Libië nu de driekleur van het vroegere Libische koninkrijk van 1951-1969: rood, zwart en groen in de verhouding van 1:2:1 met op het midden in de zwarte baan een witte halve maan, de hoorns naar de vlucht gericht, vergezeld van een witte vijfpuntige ster. *Afb. 2*

Als vlag voor de marine is inmiddels een blauwe vlag bekend met in de bovenhals de nationale vlag en in de vlucht van wit een onklaar anker. *Afb. 3*

In de scheepvaart worden veel vlaggen en wimpels gebruikt. Elke schipper voert de nationale vlag of er wappert een wimpel met de naam van het schip. De maritieme feestvlaggen en -wimpels zijn van een heel andere orde. Slechts enkele schippers viel de eer te beurt om bij een officiële gelegenheid een feestvlag te winnen of als geschenk te ontvangen. In een nieuwe feestelijke expo toont het Maritiem Museum voor het eerst de meest bijzondere exemplaren.

Door Judith Freijser
Maritiem Museum Rotterdam

‘Op een nazomerse dag in 1843 arriveerde het schip van de weduwe van Johannes Franciscus Horians aan de Gelderschekade in Rotterdam. Dit was op zich niet bijzonder, want ze voer wekelijks, in beurtvaart, tussen Brabant en Rotterdam. Maar nu was het feest in de haven. Het schip bracht de eerste lading boekweit van het seizoen naar Rotterdam. De weduwe werd vereerd met een kleurig beschilderde feestwimpel.’ Deze passage uit het recente onderzoek van het museum naar de bewaarde achttiende- en negentiende-eeuwse vlaggen en wimpels geeft aan dat feestvlaggen vaak een prijs of geschenk voor een beurtschipper waren. Een prijs voor, in dit geval, de eerste lading boekweit, voor degene die de meeste vis binnenbracht of een geschenk bij bijvoorbeeld de aflevering van een nieuw schip.

Handbeschilderd

Kenmerkend voor alle feestvlaggen en -wimpels is de uitvoering in de Nederlandse driekleur. Op de witte baan in het midden staat een handbeschilderde voorstelling. Een feest voor het oog vanwege de detaillering en symboliek. Zo zien we vaak Mercurius, de god van de handel, te midden van kisten, tonnen, balen en potten vol handelswaar. Neptunus is het symbool voor de zeevaart en een bevallige dame steunend op een anker werd afgebeeld om de hoop uit te spreken op een goede vaart.

In kisten bewaard

Wat de beurtschippers precies met de vlaggen deden, is onbekend. Sommige vertonen gebruikssporen, maar afbeeldingen van beurtschepen die een feestvlag voeren, zijn nooit gevonden. Vermoedelijk werden ze alleen op hoogtijdagen gehesen en lagen ze de rest van het jaar opgevouwen in een kist bij de schipper thuis. Ondanks het feit dat ze zorgvuldig bewaard werden, zijn er maar weinig feestvlaggen gedocumenteerd. De grootste collectie is in bezit van het Maritiem Museum en bestaat uit veertien vlaggen en elf wimpels. Vanwege hun kwetsbaarheid en omvang, soms wel drie bij vijf meter, is het bijna onmogelijk om de vlaggen tentoon te stellen. Toch gaat het Maritiem Museum dit vanaf 8 juni 2013 doen in de tentoonstelling ‘Met vlag en wimpel’. Een unicum!

Met vlag en wimpel

tentoonstelling in het
Maritiem Museum, Rotterdam
vanaf 8 juni 2013

Deze wimpel ontving de weduwe Horians in 1843 voor het aanbrengen van de eerste boekweit. Op de afbeelding is Ceres, de godin van de landbouw, te zien met op de achtergrond oogstende landarbeiders. Deze afbeeldingen zijn al vanaf de middeleeuwen bekend om de zomer aan te duiden.

Bovenaan rechts een medaillon waarin de letters de Wed. J.F.H. (in spiegelbeeld) en links een medaillon met een eenhoorn. Daaronder Ceres in een korenveld met maaiers en de inscriptie “De eerst aangevoerde boekweit van het gewas van 1843. A.G.Ps.”. P.H. Pijnappels, 1843/1844. 60 x 540 cm





Feestvlag Koophandel & Nijverheid. Feestvlag, beschilderd, met in het midden twee wapenschilden onder één kroon. De wapenschilden tonen twee keer een staande omkijkende leeuw, het wapen van Rotterdam en dat van Gorredijk (velden waarop links een halve zwarte adelaar, rechts drie eikels). Onder deze wapens een rivierlandschap met een binnenvaartscheepje. Geheel links een afbeelding van Mercurius te midden van handelswaar waarvan één baal gemerkt G.J. v.d. Z. 1861, hetgeen verwijst naar beurtschipper Gerrit Jakobs van der Zee (1796-1859). Op een van de pakken staat W. Wolf RTM, een verwijzing naar de vervaardiger Willem Wolff, Rotterdam. W. Wolff, 1861. 180 x 270 cm

Feestvlag met de tekst 'De Vrouw Margaretha' en daarboven een gebouw met waterpoort. Geheel links West-Indische figuren, Nederlandse zeelui en producten. Op een kist de tekst: 'De Vrouw Margareta Joosjes anno 1840 kaptein J. Louwerens' en links van de kist 'NHM No 1042'. Rechts een matroos met West-Indiërs die een boot op het strand trekken. Rechts boven een raderstoomschip. F. H. Pijnappels, 1840/1842. 225 x 330 cm



Lezing en rondleiding 'Met vlag en wimpel'

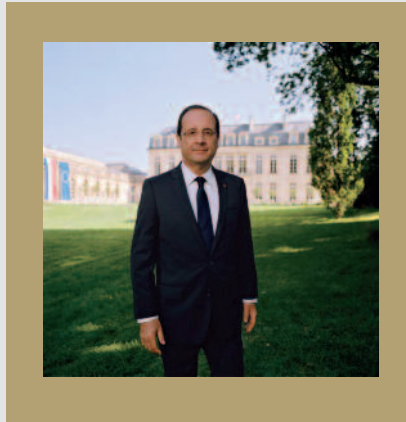
Op donderdag 13 juni organiseert het Maritiem Museum Rotterdam om 20.00 uur een lezing over de zeer zeldzame en kwetsbare maritieme feestvlaggen. Sprekers zijn o.a. conservatoren Sjoerd de Meer en Irene Jacobs. De entree is € 7,50 (gratis voor Vrienden van het Maritiem Museum). Graag aanmelden via secretariaat@maritiemmuseum.nl of 010 413 26 80.

Met de Franse slag,

of wat er gebeurt als je je niet aan (eigen) spelregels houdt...

[...] De officiële Franse driekleur bestaat uit drie korte, dikke, verticale strepen: blauw, wit en rood. Op de staatsfoto van president Hollande is een langwerpige vlag te zien met drie lange strepen. Die vlag lijkt nu precies op de Nederlandse vlag. Het rechtse Franse Kamerlid Garraud vindt dat de foto overgemaakt moet worden. [...]

(Algemeen Dagblad, 8 juni 2012)



zien of deze gekanteld is of correct hangt. Die is in alle richtingen het zelfde, anders was er een mentale correctie mogelijk geweest.

Dat wordt inzichtelijk gemaakt in *Figuur 1*. Met de 'uitgedropen' vlag en de 'uitgerekte' als uitgangspunt heb ik een drietal manieren van ophangen in beeld gebracht zoals op of bij de zijgevel van het Élysée mogelijk was geweest.

De linker kolom laat de banier zien zoals die op het Elysée, de rechter zoals het eigenlijk voor de herkenbaarheid het beste zou zijn.

De linker kolom laat variaties zien van de uitgedropen vlag (zoals die op de staatsfoto voorkomt). Het valt op dat alleen A als een Franse vlag te herkennen is.

De rechter kolom laat een uitgerekte vlag zien. Hier zijn E en F als de Franse vlag herkenbaar, alleen D niet.

Dwarse strepen vormen het wezen van de Franse vlag. Als je daar van afwijkt gaat het mis. Garraud heeft een punt, de vlag op de foto is niet bepaald de Franse.

Is de kritiek van Jean-Paul Garraud terecht of heeft hij alleen een politiek punt te scoren? De gewraakte foto is bestemd voor de overheidsgebouwen in Frankrijk.

Door Theun Okkerse

Een ontspannen en benaderbare Hollande staat op het gazon voor het Élysée. Op het dak van het paleis wappert – tegen de leesrichting in – de Franse vlag. Aan de zijgevel zijn twee enorme banieren opgehangen, een Franse en een Europese. Het is deze Franse banier waar Garraud moeite mee heeft. Deze heeft niet bepaald het karakter van de Franse vlag maar eerder die van de Nederlandse.**

Dat lijkt te komen doordat de karakteristiek, het dwars strepen van de nationale vlag, niet wordt toegepast. De kleuren lijken uit een gewone vlag gedropen, van dwars- naar langgestreep!

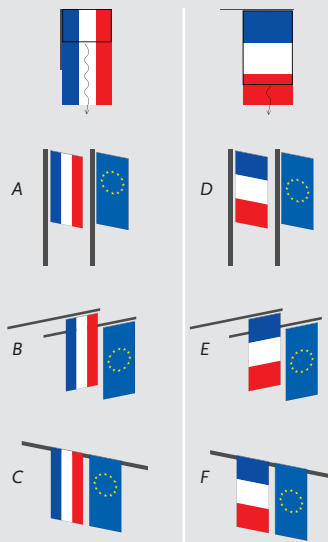
De wijze van hangen geeft aan dat de broek (waar een vlag aan de vlaggenlijn vast zit) aan de daklijst is bevestigd. Dat is ook het deel van een vlag waar vandaan gekeken wordt naar de kleurvolgorde.

In dit geval beginnen de kleuren daar alle drie, en een Franse vlag begint met blauw.

Aan de Europese vlag is niet te



Boven het officiële staatsieportret van president François Hollande*, eronder de door mij bewerkte versie zoals Garraud (en misschien Hollande ook) die waarschijnlijk het liefst had gezien.



Figuur 1



Een bevlagde Champs-Élysées waar een logische variatie op de vlag gemaakt is: dwars gestreept.

*) Gefotografeerd door Raymond Depardon.

***) Als de Nederlandse vlag zo voor een gevel hangt, zal het rood links te zien zijn.



Rotterdamse Week van het Onderwijs

Gedurende de *Rotterdamse week van het Onderwijs* heeft de gemeente Rotterdam op wel heel bijzondere wijze gebruik gemaakt van de vele mogelijkheden die de *Vlaggenparade* biedt.



Niet alleen wapperden aan de vele in de stad en langs de invalswegen geplaatste vlaggenmasten de opvallende groene vlaggen met de tekst *Week van het Onderwijs*, maar ook de gehele *Vlaggenparade* was voorzien van een zee van 225 van deze prachtige vlaggen/banieren. Dit vormde wederom een goed voorbeeld van de grote communicatieve mogelijkheden die de *Vlaggenparade* biedt aan 'huurders' van de masten.

Onderwijsweek en Dag van de Leraar

Tijdens de *Week van het Onderwijs* besteedde Rotterdam extra aandacht aan de goede resultaten die het Rotterdamse onderwijs boekte. Schoolbesturen en de gemeente hebben de handen ineen geslagen om de onderwijsresultaten te verhogen. Het inzetten op meer leertijd, de ouderbetrokkenheid en professionelere scholen

werpen hun vruchten af: de onderwijsresultaten laten een bovengemiddelde verbetering zien. Daar werd tijdens genoemde week extra aandacht aan besteed. Op de 'Dag van de Leraar' ontving iedere school twee unieke vlaggen met de tekst 'Rotterdam is trots op de leerkrachten van deze school'. Op 450 schoollocaties werden deze vlaggen uitgehangen. Het gehele College van B.enW. ging op pad om op een aantal scholen de vlaggen te overhandigen. Ter afsluiting van deze bezoeken hees het College collectief en demonstratief een aantal vlaggen voor het stadhuis. Wederom een voorbeeld van de enorme kracht van de vlag als communicatiemiddel. Gebruik die kracht ook via het huren van vlaggenmasten in de *Vlaggenparade Rotterdam*: 50.000 automobilisten rijden per etmaal over de Boompjes boulevard en die zien die vlaggen...

Kantelen



FOTO THEUN OKKERSE

Wachtend op mijn beurt bij Jonker's viskraam viel mijn oog op de vlaggetjes-slinger boven de toonbank. 'Hollandse nieuwe'-vlaggen en rood-wit-blauwe vlaggetjes.

Als de vlaggenslinger verticaal had gehangen was er een vreemde Franse vlag te zien geweest (verkeerde kleurvolgorde).

Als de Fransen in 1794 een originele vlag hadden bedacht was er met deze slinger niets aan de hand geweest. Dan had het voor ons niet uitgemaakt of haring met rood-wit-blauw of blauw-wit-rood was aangeprezen.

Toch zal het ook een Fransman waarschijnlijk lichtelijk in verwarring brengen 'hun' kleuren in combinatie met haring te zien. (Eten de Fransen deze delicatessen? Zou er een geschikte wijn bestaan die goed met deze leukernij combineert?)

Kijk je op een ongecompliceerde manier naar de kleurvolgorde dan zie je rood-wit-blauw en kan je alleen nog maar aan de Hollandse delicatessen denken!

ThO



STICHTING
Vlaggenparade
ROTTERDAM

Jaarverslag 2012

Zoals het rechtschapen organisaties betaamt zorgen de Stichting Vlaggenparade Rotterdam en de Stichting Vlaggenmuseum Nederland ieder jaar voor het opstellen van een jaarverslag van alle activiteiten die in het verslagjaar hebben plaatsgevonden. Ook 2012 gaf weer aanleiding genoeg tot een uitvoerig verslag, zeker nu in dat jaar veel, met name rond de Vlaggenparade, is gebeurd. Uit kostenoverwegingen wordt dit verslag niet gedrukt maar de tekst is voor belangstellenden wel beschikbaar. Het verslag wordt op verzoek toegezonden door het secretariaat van de stichtingen: H.H.Horsting, e-mail: horsting@commop.demon.nl

www.vlaggenparade.nl

De Stichting Vlaggenparade Rotterdam heeft een website die dankzij het vele werk van sponsor-in-natura **Click&Woww** actueel wordt gehouden.

Sinds enige tijd heeft de Vlaggenparade ook een Twitter account, genaamd

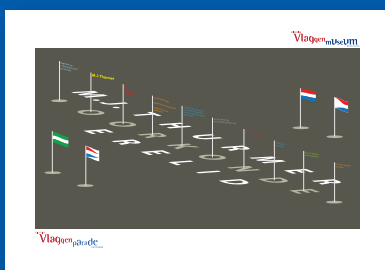
[@vlaggenparade](https://twitter.com/vlaggenparade).

Afscheid van Martin Thurmer

Tijdens de Kerstborrel 2012 van de Vlaggenparade werd afscheid genomen van Martin Thurmer, de man die in 1997 zijn gedachten over een vlaggenparade gerealiseerd zag met de opening van de Rotterdamse Vlaggenparade en die sindsdien vice-voorzitter was van de Stichting Vlaggenparade Rotterdam en van de Stichting Vlaggenmuseum Nederland.



Thurmer bestudeert de door (vlaggen)ontwerper Theun Okkerse ontworpen oorkonde met kennersblik...



Ook trad hij op dat moment af als bestuurslid van de Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde en als redactie-voorzitter van *Vlag!* Zijn onnavolgbaar vele bijdragen aan het werk van genoemde stichtingen en vereniging werden beloond met zijn benoeming tot ere-lid van Vlaggenparade/Vlaggenmuseum en met de overhandiging van een bijzondere oorkonde waarin deze benoeming vorm werd gegeven. Tevens trad hij toe tot de Raad van Advies van de Vlaggenparade.



... en richt zich in zijn dankwoord tot voorzitter Tom Bokhout. "Van een stichting kan je geen lid worden. Maar ik ben wel vereerd."

UIT DE MEDIA

Vanaf volgend jaar kan op 14 mei, de herdenking van het bombardement, de Rotterdamse vlag halfstok komen te hangen. Burgemeester Aboutaleb wil onderzoeken of de gemeente zelf kan bepalen wanneer de eigen vlag in top is of niet.

(AD/Rotterdams Dagblad, 15 mei 2012)

Het was een vreemde vlag die wapperde aan het Poolse paviljoen op de Biennale van Venetië. Hij was wel is waar rood-wit, maar de Poolse adelaar was op een curieuze manier verweven met de Joodse davidster: de vlag behoorde tot de "Jewish Renaissance Movement in Poland".

(NRC, 29 maart 2012)

Het evenemententerrein in het Museumpark (Rotterdam) is kleurrijker gemaakt door het opnieuw aan te leggen met de kleuren van de vlaggen van de Europese Unie.

(RTM relatietijdschrift, oktober 2011)

Het bestuur van de Vierdaagse heeft maatregelen moeten nemen om de fors hogere kosten op te vangen. Zo verdwijnt de Vlaggenparade in het Goffertstadion, de traditionele opening aan de vooravond van het wandelevenement.

(Algemeen Dagblad, 28 januari 2012)

Tijdens de opening van de Rotterdamse Stadsambassade in Amsterdam wapperden de Rotterdamse en de Amsterdamse vlag broederlijk naast elkaar.

(Algemeen Dagblad, 27 september 2012)

Noord-Korea is woedend op de Verenigde Staten en op Zuid-Korea. Die landen bestookten een Noord-Koreaanse vlag tijdens een gezamenlijke militaire oefening. "Het is een zeer ernstige provocatie om echte kogels en granaten af te vuren op de vlag van een soevereine staat".

(Algemeen Dagblad, 26 juni 2012)

Colofon

Stichting Vlaggenparade,
Stichting Vlaggenmuseum Nederland,
Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde.
Secretariaat:

Tijs van Zeventerstraat 14
3062 XP Rotterdam
T 010 - 4528098
F 010 - 4523898
E horsting@commop.demon.nl

VLAG! nr 12, voorjaar 2013 –
ISSN 1877-167X
copyright 2013
Stichting Vlaggenmuseum Nederland,
Stichting Vlaggenparade Rotterdam,
Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde
en auteurs.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this magazine may be reproduced in any form by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Fotografie: Tom Pilzecker
Ontwerp: Theun Okkerse
Drukkerwerk: Grafisch Goed

Redactie: Hans Horsting (secretaris Vlaggenparade/Vlaggenmuseum), Daan van Leeuwen, Theun Okkerse, Marcel van Westerhoven (waarnemend redactie-voorzitter en secretaris Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde)
Vaste medewerkers: Willem van Ham, Hans Horsting, Daan van Leeuwen, Wim Schuurman, Marcel van Westerhoven

Abonnement:

Leden van de Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde krijgen Vlag! als onderdeel van hun lidmaatschap; founding members, donateurs en Vrienden van de Vlaggenparade ontvangen Vlag! eveneens. Wie lid van de Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde wil worden (Euro 25,- per jaar) en dus Vlag! steeds wil ontvangen kan zich aanmelden bij: de heer M. van Westerhoven secretaris Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde

Van 't Hoffstraat 250
2014 RM Haarlem
Telefoon: 06 15 25 06 53
E-mail:

m.westerhoven@gmx.net

Wie donateur of Vriend van de Vlaggenparade wil worden kan daarover informatie aanvragen bij H.H. Horsting, e-mail: horsting@commop.demon.nl

Zichtbaarheid
per m²!

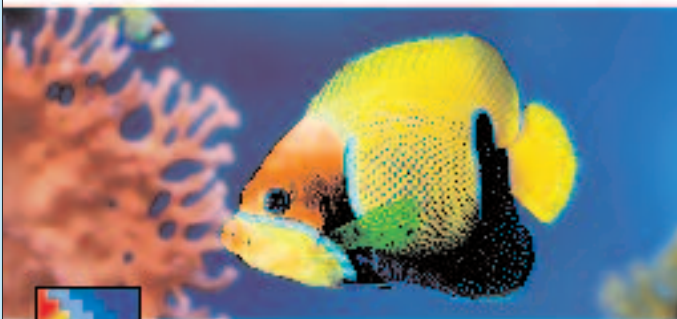


shipmate
Flags | Indoor & outdoor dressing

Shipmate Productie BV
P.O. Box 62
6100 AB Maarssen
T +31 (0)10 - 248 29 00
E sales@shipmate.nl

www.shipmate.nl

Georg+Otto Friedrich
EUROPE'S MAJOR MANUFACTURER OF TAMP KNITTED FABRICS



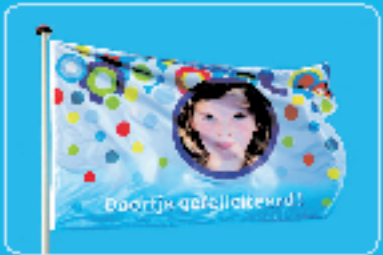
Fabrics for digital printing
For brilliance in its full length

Whether you require textiles for screen printing, digital transfer printing or inkjet direct printing, we are the knowledgeable partner and supplier you need with the reliability and customer service you appreciate.

www.g-ofriedrich.com/en


IN DRIE STAPPEN JE EIGEN VLAG

Een geboorte, een huwelijk, een diploma, Abraham en Sara. Er zijn zoveel momenten om de vlag uit te hangen. Maar dan wel je eigen, unieke exemplaar. Ontzettend leuk om te hebben. Ontzettend origineel om te krijgen. En je maakt hem in een handomdraai. Ga naar Flagdirect.com en ontdek wat er mogelijk is.



VERJAARDAG

FLAGDIRECT.COM

POWERED BY  FABER VLAGGEN

MAATWERK IN MASTEN

Uw vlag best laten zien dat U trots bent op uw bedrijf. Trots op uw product. Trots op uw organisatie. Toon uw identiteit fier en energiek met vlagvoering aan de oerzending. Zichtbaar van verre en uitnodigend, als een vriendelijk symbool van bedrijvigheid en actie.

 **formenka - wego**
VLAGENMASTEN

Parkeweg 27 - 8171 6D Vossen
Telefoon 0678 5790 11 - www.formenka-wego.nl

Founding members



Donateurs



Donateurs in natura

